Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005240

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-09-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жебко Олександр Олегович
2. Oleksandr O. Zhebko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-1604-5952

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 051 Економіка

Дата захисту: 26-10-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Миколаївський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00497213

Місцезнаходження: вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 17072

Повне найменування юридичної особи: Миколаївський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00497213

Місцезнаходження: вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Миколаївський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00497213

Місцезнаходження: вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.01.75

Тема дисертації:

1. Моделювання зростання потенціалу забезпечення продовольчої безпеки України
2. Modeling the growth potential of ensuring food security of Ukraine

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі досліджено існуючі та розроблено нові теоретико-методичні, практичні положення й рекомендації щодо моделювання зростання виробничо-збутового потенціалу аграрної сфери як інструменту забезпечення продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. У теоретичній частині дослідження систематизовано та проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження виробничо-збутового потенціалу аграрної сфери. Уточнено зміст категорії «виробничо-збутовий потенціал» як інтегрованої системи, що на відміну від суміжних понять виробничого, збутового та ресурсного потенціалів поєднує чотири взаємопов'язані функціональні складові: потенціали виробництва, переробки, зберігання та постачання продукції. Для цілей кількісного вимірювання зазначені складові агреговано у два аналітичні компоненти потенціалу: виробничий та збутовий з ваговими коефіцієнтами емпірично визначеними на основі офіційних таблиць «витрати–випуск» Держстату України за моделлю міжгалузевого балансу Леонтьєва. Обґрунтовано методику кількісного оцінювання впливу змін складових виробничо-збутового потенціалу на інтегральні індикатори продовольчої безпеки. Методика

базується на поєднанні моделі міжгалузевого балансу Леонтьєва, регресійного аналізу часових рядів та методу зваженого ковзного середнього (WMA(3)) для прогнозування динамічних параметрів моделі, і є цілеспрямовано адаптованою до умов неповних статистичних даних воєнного часу. Такий підхід дозволяє здійснювати комплексний моніторинг продовольчої безпеки з урахуванням специфіки кризових умов. В аналітичній частині дослідження здійснено комплексний моніторинг сучасного стану виробничо-збутового потенціалу аграрної сфери та продовольчої безпеки України за період повномасштабної військової агресії. Визначено, що деформації мають виражений структурний характер і охоплюють одночасно виробничу, переробну, логістичну та збутову складові виробничо-збутового потенціалу. Здійснено моніторинг експортно-імпортних операцій в аграрній сфері. Встановлено, що попри руйнівний вплив воєнних дій, аграрний сектор України адаптувався до нових логістичних маршрутів і диверсифікації ринків збуту з метою збереження позитивного торговельного сальдо. Проведено оцінку стану продовольчої безпеки країни за системою інтегральних індикаторів. З початку повномасштабної війни зафіксовано системне погіршення значень усіх досліджуваних індикаторів. Встановлено, що під час воєнного стану зафіксовані деформації не можуть бути усунені виключно ринковими механізмами і потребують цілеспрямованого державного втручання. Розроблено методичний підхід до прогнозування динаміки індикаторів продовольчої безпеки на основі моделей: лінійного тренду, експоненційного згладжування та авторегресійної інтегрованої моделі ковзного середнього. Відбір оптимальної моделі здійснювався за критеріями статистичної точності. Реалізовано сценарний підхід до прогнозування, в межах якого сформовано три альтернативних сценарії розвитку продовольчої системи України. Песимістичний сценарій передбачає збереження суттєвого негативного впливу воєнного чинника та уповільнене відновлення потенціалу. Базовий сценарій ґрунтується на поступовій стабілізації ситуації та частковому відновленні виробничих і логістичних можливостей. Оптимістичний сценарій передбачає прискорене відновлення завдяки масштабній міжнародній підтримці та ефективному державному регулюванню. Прогнозні розрахунки встановили, що навіть за базовим сценарієм окремі індикатори не досягнуть нормативних значень у середньостроковій перспективі, що визначає пріоритети державної підтримки. В рекомендаційній частині дослідження розроблено інтегральну модель зростання виробничо-збутового потенціалу забезпечення продовольчої безпеки України. Модель включає динамічний коефіцієнт □(t), що відображає зростаючу роль збутової складової відносно виробничої і прогнозується методом зваженого ковзного середнього WMA(3), та мультиплікатор інноваційної активності □(t), розрахований за часткою витрат на НДДКР у валовій доданій вартості аграрного сектору. Інтегральний індекс ВЗБП(t) нормується відносно базового 2021 р. і відображає відносний рівень відновлення потенціалу порівняно з довоєнним станом. Модель апробовано на фактичних даних 2021–2024 рр. з прогнозом на 2025–2026 рр., що дозволило простежити повний, послідовно верифікований розрахунок інтегрального індексу ВЗБП. Встановлено, що індекс ВЗБП у 2022 р. знизився до 58,0% від довоєнного рівня 2021 р., частково відновився до 82,3% у 2023 р. і до 93,2% у 2024 р., а прогноз методом WMA на 2025–2026 рр. становить 82,9% та 86,0% відповідно. Довоєнного рівня 2021 р. потенціал не досягає за жодним із розрахованих років.

2. The dissertation research has investigated existing and developed new theoretical, methodological, practical provisions and recommendations for modeling the growth of the production and marketing potential of the agricultural sector as a tool for ensuring food security in Ukraine under martial law and post-war recovery. In the theoretical part of the study, the conceptual and categorical apparatus for studying the production and marketing potential of the agricultural sector has been systematized and analyzed. The content of the category "production and marketing potential" as an integrated system has been clarified, which, unlike the related concepts of production, marketing and resource potential, combines four interrelated functional components: production, processing, storage and supply potentials. For the purposes of quantitative measurement, these components have been aggregated into two analytical components of the potential: production and marketing with weight coefficients empirically determined on the basis of the official tables of "input-output" of the State Statistics Service of Ukraine according to the Leontiev inter-industry balance model. The methodology for quantitatively assessing the impact of changes in the components of production and marketing potential on integrated indicators

of food security is substantiated. The methodology is based on a combination of the Leontief inter-industry balance model, regression analysis of time series and the weighted moving average (WMA(3)) method for predicting the dynamic parameters of the model, and is purposefully adapted to the conditions of incomplete statistical data of wartime. This approach allows for comprehensive monitoring of food security, taking into account the specifics of crisis conditions. In the analytical part of the study, comprehensive monitoring of the current state of the production and marketing potential of the agricultural sector and food security of Ukraine during the period of full-scale military aggression was carried out. It was determined that the deformations have a pronounced structural nature and simultaneously cover the production, processing, logistics and marketing components of the production and marketing potential. Export-import operations in the agricultural sector were monitored. It was found that despite the destructive impact of military operations, the agricultural sector of Ukraine adapted to new logistics routes and diversification of sales markets in order to maintain a positive trade balance. The state of food security in the country was assessed using a system of integral indicators. Since the beginning of the full-scale war, a systemic deterioration in the values □□of all the studied indicators has been recorded. It was found that during martial law, the deformations recorded cannot be eliminated exclusively by market mechanisms and require targeted state intervention. A methodological approach to forecasting the dynamics of food security indicators has been developed based on models: linear trend, exponential smoothing and autoregressive integrated moving average model. The selection of the optimal model was carried out according to the criteria of statistical accuracy. A scenario approach to forecasting was implemented, within which three alternative scenarios for the development of the food system of Ukraine were formed: pessimistic (slow recovery of potential), baseline scenario (partial recovery of production and sales opportunities) and optimistic (large-scale international support and effective state regulation). Forecast calculations established that even under the baseline scenario, individual indicators will not reach normative values □□in the medium term, which determines the priorities of state support. In the recommendatory part of the study, an integral model of the growth of the production and sales potential of ensuring food security in Ukraine was developed. The model includes a dynamic coefficient □(t), which reflects the growing role of the sales component relative to the production component and is forecasted by the weighted moving average WMA(3) method, and a multiplier of innovative activity □(t), calculated by the share of R&D spending. The integral index of the VZBP(t) is normalized relative to the base year 2021 and reflects the relative level of potential recovery compared to the pre-war state. The model was tested on actual data for 2021–2024 with a forecast for 2025–2026, which allowed us to trace the complete, consistently verified calculation of the integral index of the VZBP. It was found that the VZBP index in 2022 decreased to 58.0% of the pre-war level of 2021, partially recovered to 82.3% in 2023 and to 93.2% in 2024, and the forecast using the WMA method for 2025–2026 is 82.9% and 86.0%, respectively. The potential does not reach the pre-war level of 2021 in any of the calculated years.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шебаніна О. В., Жебко О. О. Ринок зернових: тенденції і потенціал його розвитку. Облік і фінанси. 2022. № 4(98). С. 121-130. DOI: https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-4(98)-121-130

- Shebanina, O., Kormyshkin, I., Kliuchnyk, A., Reshetilov, G., & Zhebko, O. (2024). Management of sustainable land use projects in accordance with EU requirements. Scientific Horizons, 27(10), 148–161. https://doi.org/10.48077/scihor10.2024.148
- Жебко О. О., Лівандовська О. А. Економічні наслідки руйнування Каховської ГЕС та шляхи її відновлення. Modern Economics. 2025. № 51(2025). С. 97-103. DOI: https://doi.org/10.31521/ modecon.V51(2025)-11
- Shebanina O., Zhebko O. Monitoring and Assessing Ukraine's Food Security Indicators under Crisis Conditions. Oblik i finansi. 2025. No. 4(110). P. 144-158. DOI: 10.33146/2518-1181-2025-4(110)-144-158
- Shebanina, O., Zhebko, O., & Zhdanova, Ye. (2026). Forecasting the dynamics of food security indicators in Ukraine during the wartime period of 2025-2026. Ekonomika APK, 33(1), 20-36. https://doi.org/10.32317/ekon.apk/1.2026.20
- Кучмійова Т. С. Сметана А. В., Жебко О. О., Ємець А. О. Цифровізація аграрного сектору як інструмент забезпечення продовольчої безпеки України. Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2026. Т. 2. № 36. С. 80–93. URL: https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-2/36-06
- Шебаніна О. В., Жебко О.О. Порівняння структури виробничого та ресурсного потенціалу аграрних підприємств / О.О. Жебко // IV Міжнародній науковій конференції «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень» (10 лютого, 2023 р., м. Житомир). С. 17-21.
- Жебко О.О. Виробничий потенціал сільгосппідприємства / О.О. Жебко // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні». (20 квітня 2023 р., м. Миколаїв, МНАУ). С. 61-65
- Жебко О. О. Вплив зернової угоди на забезпечення глобальної продовольчої безпеки // Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum: доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції, 01-02 червня 2023 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 207-210
- Жебко О.О. Інновації у розмінуванні сільськогосподарських угідь України. Міжнародна IV науково-практична конференція «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» (28-29 вересня 2023р., м. Київ, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН) С. 162–164
- Жебко О. О. Макроекономічний стан продовольчого ринку України як результат державної політики. Причорноморська регіональна науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні». (17-19 квітня 2024 р., м. Миколаїв, МНАУ). С. 27–31
- Zhebko O. The impact of the border blockade on the economy of Ukraine. International Scientific Conference “ Trends and Prospects for the Development of Science and Education” (April 20, 2024., Oxford, United Kingdom). С. 28–32
- Жебко О. О. Взаємозв'язок психологічного благополуччя та продовольчої безпеки міського населення: виклики та можливості. Міжнародній науково-практичній конференції «Психологія міста і містянина: проспекція і ретроспекція» (24-25 квітня 2024 р., м. Харків, ХНУМГ ім. О.М. Бекетова). С. 145–148
- Жебко О.О. Зміцнення продовольчої безпеки України за рахунок внутрішніх ресурсів. XIX-й Всеукраїнській науковій конференції молодих учених та спеціалістів «ІСТОРІЯ ОСВІТИ, НАУКИ І ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ» (22-23 травня 2024 року, м. Київ, Національна наукова сільськогосподарська бібліотекою НААН). С. 227–229
- Жебко О. О. Використання цифрових технологій для забезпечення продовольчої безпеки. Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 08-09 трав. 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 109-111
- Жебко О. О., Шебаніна О. В. Вплив блекуатів на забезпечення продовольчої безпеки населення України // Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery:

global and national dimensions. International forum : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 170-173. DOI: 10.31521/978-617-7149-78-0-53

- Жебко О.О. Інтеграція технологій точного землеробства для підвищення продуктивності та стійкості агропромислового комплексу України в кризових умовах. Міжнародна VI науково-практична конференція «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра» (25-26 вересня 2024р., м. Київ, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН). С. 27–31
- Жебко О.О., Шебаніна О.В., Ткаченко М.О. Державно-приватне партнерство у забезпеченні продовольчої безпеки: галузеві та регіональні аспекти. X Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» (04-05 жовтня 2024 р., м. Одеса, ОНЕУ). С. 416–420
- Жебко О.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрної сфери в кризових умовах. Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні». (16-17 квітня 2025 р., м. Миколаїв, МНАУ). С. 54–58

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: соціально-економічна спрямованість дослідження визначається практичною орієнтацією розробленої моделі виробничо-збутового потенціалу (взбп) на кількісне обґрунтування управлінських рішень у сфері продовольчої безпеки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. побудована на основі моделі міжгалузевого балансу леонтьєва інтегральна модель дає змогу переводити різнорідні галузеві ефекти державної підтримки (розмінування земель, модернізацію переробних потужностей, розвиток елеваторного господарства, логістичної інфраструктури) у єдиний вимірюваний приріст індексу взбп(t), що підвищує прозорість і обґрунтованість розподілу бюджетних ресурсів між напрямами аграрної політики. реалізація результатів дослідження сприятиме підвищенню фізичної та економічної доступності продовольства для населення, зниженню критичної імпортозалежності за окремими товарними групами, обґрунтованому формуванню державного продовольчого резерву та зміцненню економічної спроможності територіальних громад, насамперед у прифронтових і деокупованих регіонах, а також збереженню зайнятості й доходів сільського населення в умовах повоєнної відбудови аграрної сфери.

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U101230

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шебаніна Олена В’ячеславівна

2. Olena V. Shebanina

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7663-5991

Додаткова інформація:

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=bxdpT7sAAAAJ&view_op=list_works&sortby=title;

https://www.webofscience.com/wos/author/rid/C-9010-2018;
https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57224223381

Повне найменування юридичної особи: Миколаївський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00497213

Місцезнаходження: вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Погріщук Борис Васильович

2. Borys V. Pogrishchuk

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6974-1083

Додаткова інформація: https://scholar.google.com/citations?user=xNvMtjQAAAAJ&hl=ua;
https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57204110569;
https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-5033-2017

Повне найменування юридичної особи: Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету

Код за ЄДРПОУ: 21722921

Місцезнаходження: вулиця Гонти, Вінниця, Вінницький р-н., 21017, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ібатуллін Марат Ільдусович

2. Marat I. Ibatullin

Кваліфікація: доктор економічних наук, професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8765-6261

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57204907647;
https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=5Yv7_YsAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Патика Наталія Іванівна

2. Nataliia I. Patyka

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0062-7631

Додаткова інформація:
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=fOFCOCAAAAAJ&pagesize=80&view_op=list_works&sortby=pubdate; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221438500; https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAE-1335-2021

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

Код за ЄДРПОУ: 00496805

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бурковська Анна Іванівна

2. Anna I. Burkovska

Кваліфікація: д.філософ, 051

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0563-6967

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/48209002; https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=-KsQeXQAAAAJ; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57780805900

Повне найменування юридичної особи: Миколаївський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00497213

Місцезнаходження: вул. Г. Гонгадзе, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кузьома Віталій Вікторович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кузьома Віталій Вікторович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Жебко Олександр Олегович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна